

ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНИХ БАТАРЕЙ ДЛЯ АВТОНОМНОГО РУХУ АВТОМОБІЛЯ З ЕЛЕКТРОПРИВОДОМ

Встановлено, що найбільш екологічним та економічним є електротранспорт. Визначено, що для забезпечення автономності руху та зменшення шкідливих викидів можна використовувати сонячні батареї для зарядки тягових акумуляторів.

Ключові слова: акумулятори, контролер заряду, блок керування двигуном, підвищуючий перетворювач, мультиметр, осцилограф, струмовимірвальні кліщі, міський їздовий цикл.

Постановка проблеми. Прогноз енергетичного балансу вказує на те що найближчим часом найбільш швидко буде розвиватися сонячна енергетика.

Тому доцільним є покращення екологічних показників автомобіля шляхом застосування сонячних батарей для зарядки акумуляторів.

Формулювання цілі статті. Виходячи з вище сказаного були поставлені задачі дослідження батареї як накопичувачів енергії та джерела струму для зарядки, визначення раціональних способів компоновки, проведення експериментальних випробувань та проведення розрахункових досліджень.

Виклад основного матеріалу статті.

Сучасні сонячні батареї мають різну форму і різновиди: це можуть бути монокристалічні або полікристалічні панелі, які можуть бути твердими або гнучкими. Остання властивість батареї дозволяє її наклеювати на поверхню автомобіля і тим самим в деякій мірі можна частково замінити лакофарбові покриття на сонячні батареї та отримувати електричну енергію [1].

Для того щоб провести експериментальні дослідження була взята модель автомобіля з електричним приводом та сонячними батареями за допомогою яких можна було заряджати літєві батареї.

Рис.1. – Макет легкового автомобіля з сонячними батареями

Компоновка сонячних батарей на моделі автомобіля та схема підключення представлена на рисунку.

Сонячні батареї з'єднані між собою послідовно і подають електричний струм з напругою 2.4В на перетворювач який підвищує її до 5В. Контролер контролює процес зарядки літєвих батарей і не дає їм перезаряджатися, а також контролює мінімальний заряд при якому може працювати батарея. Також через контролер відбувається подача електричного струму на блок керування двигуном.

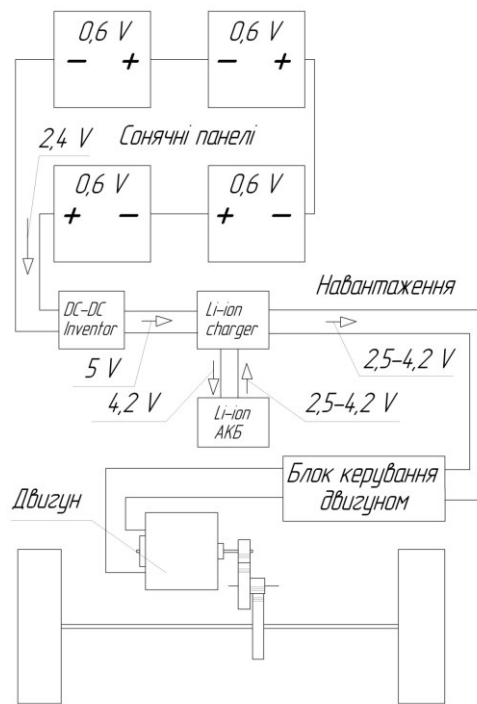

Рис.2. Компонівка сонячних батарей на моделі автомобіля та схема підключення в систему

За допомогою експериментальних досліджень та теоретичних розрахунків була побудована механічна характеристика електричного двигуна, який використовується на даній моделі. На даній моделі автомобіля електричний двигун з'єднаний з ведучими колесами через редуктор з передатним числом 9.22. Також внаслідок проведених експериментів і розрахунків були побудовані діаграми балансу потужностей, прискорень та часу і шляху розгону.

За основу досліджень був взятий міський їздовий цикл який характеризується: зупинками – 60 секунд, пришвидшеннями – 42 секунди, постійною швидкістю – 59 секунди, сповільненнями – 34 секунди. Усього час циклу триває 195 секунд [2].

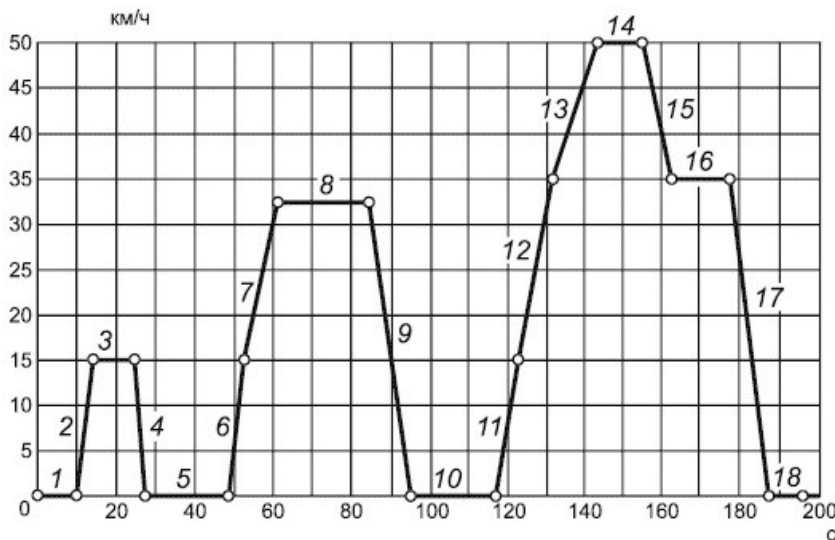

Рис.3. Міський їздовий цикл

В циклі середня швидкість становить 18,77 км/год.

Внаслідок того що під час виконання циклу максимальна швидкість руху автомобіля становить 50 км/год, що дорівнює 13,9 м/с, модель автомобіля може розвивати максимальну швидкість 2 м/с.

Тому був встановлений коефіцієнт подібності швидкості який дорівнює відношенню максимальної швидкості автомобіля до максимальної швидкості моделі і дорівнює 6.94.

З урахуванням коефіцієнта подібності швидкості, теоретична середня швидкість моделі становить 0,71 м/с при цій швидкості середня потужність опору руху становить 0,25 вата і середній пробіг моделі за циклом = 139 метрів.

Робота, яка виконується під час руху моделі за цикл становить 48 Дж. З урахуванням ККД електродвигуна, ККД контролера необхідна енергія для руху моделі становить влітку 148 Дж, а взимку -178 Дж.

Припускаючи, що автомобіль можна буде обклеїти гнучкими сонячними панелями замість фарбового покриття, був виведений коефіцієнт пропорційності площі відносно натурального автомобіля і моделі, який дорівнює 290.

Виходячи з цього розрахунку площа сонячних батарей на моделі дорівнює 0,031м². В нас площа 4 експериментальних сонячних батарей, з якими ми проводили експеримент становить 0,625 м².

Ми можемо визначити приведену потужність сонячних батарей з урахуванням пропорцій площ, яку може мати фарбована поверхня і площі, яку мають сонячні батареї. І ця потужність дорівнює 0,92 Вт. З урахуванням ККД зарядного пристрою, який дорівнює 0,63 потужність зарядки ТАБ = 0,58 Вт.

Маючи енергію яка необхідна для зарядки батареї потужність зарядки, ми можемо визначити час зарядки ТАБ улітку=255с., взимку - 306 с.

Для визначення забезпечення енергією силової установки був встановлений коефіцієнт забезпечення енергії який дорівнює відношенню часу поїздки до часу заряду батареї.

В результаті досліджень було встановлено, що влітку коефіцієнт забезпечення енергії дорівнює 0,76, а взимку цей коефіцієнт становить 0,64.

Це означає, що для поїздки влітку, ми маємо забезпечення енергією в циклі на 76%, а взимку - на 64%. І для здійснення руху нам потрібно робити зупинки для підзарядки батареї.

Для проведення експериментів використовувалось відповідне обладнання: мультиметр, осцилограф, струмовимірювальні кліщі та інші прилади і обладнання.

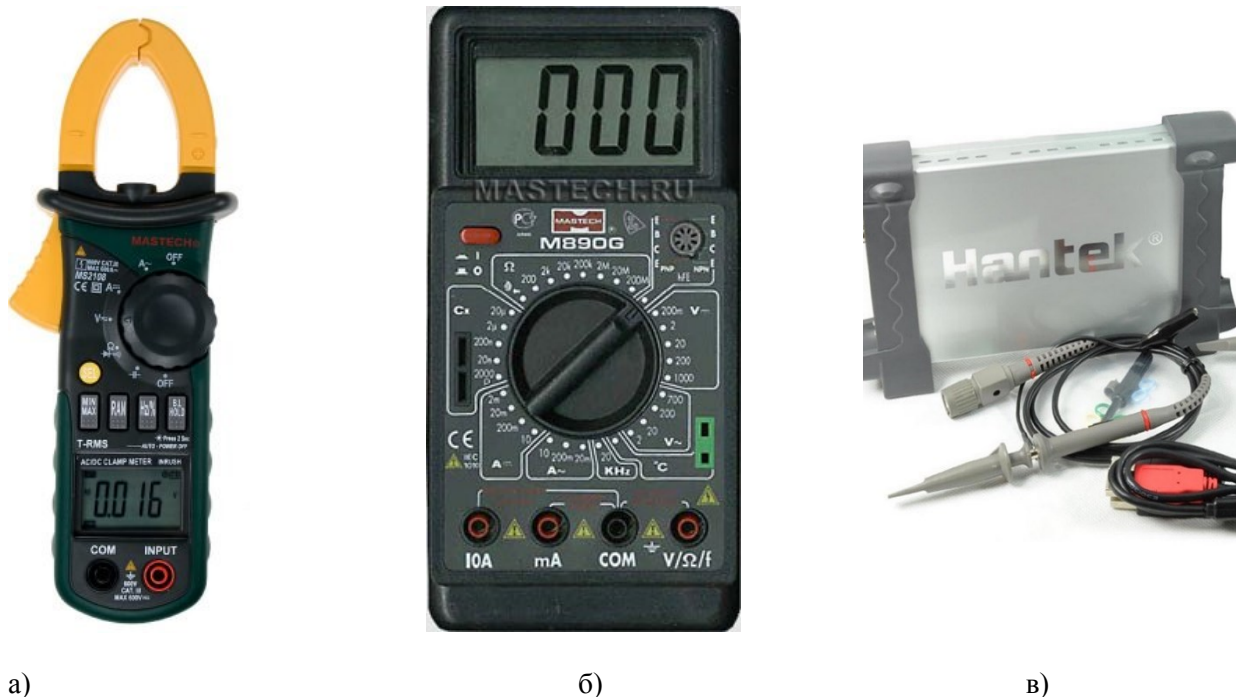

Рис. 4 Вимірювальне обладнання:
 а) струмові кліщі MASTECH MS2108, б) мультиметр M890G, в) цифровий USB-осцилограф Hantek 6022BE

Також для перетворення струму і зарядки використовувалися підвищуючі перетворювачі та контролери заряду-розряду літій-полімерної батареї, який контролює струм зарядки, мінімальну і максимальну напругу батареї. [3,4].

Рис.5. Перетворювач підвищуючий DC-DC LM2596 DC 1.23v-30v

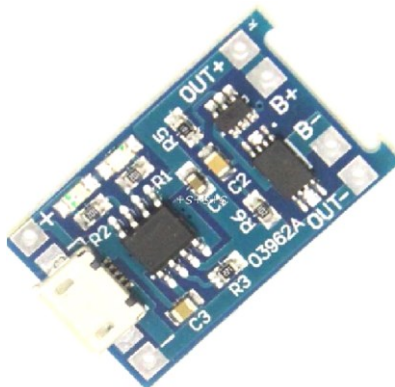

Рис.6. Контролер заряду-розряду літій-полімерної батареї

В результаті проведення експериментального дослідження була побудована характеристика сонячних батарей, визначені найбільш оптимальні струми і напруги для зарядки батарей.

Висновки: в процесі виконання експериментальних досліджень було встановлено, що застосування сонячних батарей дозволяє акумулювати від 64 до 76% енергії за міським їздовим циклом. Також результати досліджень дають можливість визначити енергетичні показники автомобіля, розробити методику підбору сонячних батарей з оптимальними характеристиками.

1. Кравченко А.П., Дуда Д.В., Верительник Е.А. Солнечные элементы питания на автомобильном транспорте. Современное состояние и перспективы использования// Автомобильный транспорт, Харьков: ХНАДУ, 2009 - №25 – С. 151 – 155.

2. Единообразные предписания, касающиеся официального утверждения легковых автомобилей, приводимых в движение только двигателем внутреннего сгорания либо приводимых в движение при помощи гибридного электропривода, в отношении измерения расхода электроэнергии и запаса хода на электротяге: Правила ЕЭК ООН №101. - [Введены в действие 04.04.2005]. – Женева.: Европейская Экономическая комиссия Организации Объединенных наций, 2005. – 128 с.

3. LM2596.5V 3V 3.3V 3.7V 4.5V to 5V DC DC Step UP Switching Power Supply. [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу: <https://ru.aliexpress.com/item/8PCS-1-5V-3V-3-3V-3-7V-4-5V-to-5V-DC-DC-Step-UP/32409942507>.

4. Smart-Electronics-5V-Micro-USB-1A-18650-Lithium-Battery-Charging-Board-With-Protection-Charger-Module Модуль для Arduino. . [Електронний ресурс] – 2015. – Режим доступу: <https://aliexpress.com/item/Smart-Electronics-5V-Micro-USB-1A-18650-Lithium-Battery-Charging-Board-With-Protection-Charger-Module-for/32500042672.html>.

REFERENCES

1. Kravchenko A.P., Duda D.V., Veritel' nik E.A. 2009 Solar cells for motor transport. Current state and prospects of use // Automobile transport, Kharkov: HNADU, №25 151 – 155pp.

2. Geneva: United Nations Economic Commission for Europe, 2005. Uniform provisions concerning the approval of passenger cars driven by only an internal combustion engine or driven by a hybrid electric drive with respect to measuring electricity consumption and power reserve at electric traction: UNECE Regulation No. 101. - [Enacted on 04.04.2005]. - 128 pp.

3. LM2596.5V 3V 3.3V 3.7V 4.5V to 5V DC DC Step UP Switching Power Supply. [Electronic resource] - 2016 - Access: <https://ru.aliexpress.com/item/8PCS-1-5V-3V-3-3V-3-7V-4-5V-to-5V-DC-DC-Step-UP/32409942507>

UP/32409942507.

4. Smart-Electronics-5V-Micro-USB-1A-18650-Lithium-Battery-Charging-Board-With-Protection-Charger-Module for Arduino. . [Electronic resource] - 2015 - Access: <https://aliexpress.com/item/Smart-Electronics-5V-Micro-USB-1A-18650-Lithium-Battery-Charging-Board-With-Protection-Charger-Module-for/32500042672.html>.

Сітовський А.П., Жилко І.С., Бодак В.І. Использование солнечных батарей для автономного движение автомобиля с электроприводом

Установлено, что наиболее экологичным и экономичным является электротранспорт. Определено, что для обеспечения автономности движения и уменьшения вредных выбросов можно использовать солнечные батареи для зарядки тяговых аккумуляторов.

Ключевые слова: аккумуляторы, контроллер заряда, блок управления двигателем, повышающий преобразователь, мультиметр, осциллограф, токоизмерительные клещи, городской ездовой цикл.

O. Sitovskyy, I. Zhylo, V. Bodak. The use of solar panels for autonomous movement of the car with electric drive

Found that the most ecological and economical is electric.

Determined to ensure that the autonomy movement and reduce emissions can use solar panels to charge the traction batteries.

Keywords: batteries, charge controllers, engine control unit, enhancing converter, multimeter, oscilloscope, pliers clamp, urban driving cycle.

АВТОРИ:

Сітовський Олег Пилипович, кандидат технічних наук, доцент кафедри «Автомобілі і транспортні технології» Луцький НТУ, e-mail: sitovsky@ukr.net

Жилко Ігор Сергійович, студент кафедри «Автомобілі і транспортні технології» Луцький НТУ, e-mail: Dj.IgoRock@gmail.com

Бодак Володимир Іванович, кандидат технічних наук, доцент кафедри «Автомобілі і транспортні технології» Луцький НТУ, e-mail: bodak@lenta.ru

АВТОРЫ:

Ситовский Олег Филиппович, кандидат технических наук, доцент кафедры «Автомобили и транспортные технологии» Луцкий НТУ, e-mail: sitovsky@ukr.net

Жилко Игорь Сергеевич, студент кафедры «Автомобили и транспортные технологии» Луцкий НТУ, e-mail: Dj.IgoRock@gmail.com

Бодак Владимир Иванович, кандидат технических наук, доцент кафедры «Автомобили и транспортные технологии» Луцкий НТУ, e-mail: bodak@lenta.ru

AUTHOR:

Oleg Sitovskyy, Ph.D., assistant professor of "Cars and transport technologies" Lutsky NTU, e-mail: sitovsky@ukr.net

Igor Zhylo, a student of department "Automotive and Transport Technology" Lutsky NTU, e-mail: Dj.IgoRock@gmail.com

Volodymyr Bodak, Ph.D., assistant professor of "Cars and transport technologies" Lutsky NTU, e-mail: bodak@lenta.ru

Стаття надійшла в редакцію 16.05.2017 р.